

POREZNI SUSTAV NA PRIMJERU REPUBLIKE AUSTRIJE

Čulo, Krešimir

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:145:573962>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-08**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Sveučilišni prijediplomski studij (*marketing*)

Krešimir Čulo

POREZNI SUSTAV NA PRIMJERU REPUBLIKE AUSTRIJE

Završni rad

Osijek, 2023. godina

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Sveučilišni prijediplomski studij (*marketing*)

Krešimir Čulo

POREZNI SUSTAV NA PRIMJERU REPUBLIKE AUSTRIJE

Završni rad

Kolegij: Javne financije

JMBAG: 0010197609

e-mail: kculo1@efos.hr

Mentor: izv. prof. dr. sc. Domagoj Karačić

Osijek, 2023. godina

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics and Business in Osijek
Undergraduate Study (*marketing*)

Krešimir Čulo

**TAX SYSTEM ON THE EXAMPLE OF THE REPUBLIC
AUSTRIA**

Final paper

Osijek, 2023

IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA
I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je _____ završni _____ (navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.

2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.

3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. NN 119/2022).

4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta: Krešimir Čulo

JMBAG: 0010197609

OIB: 08747376825

e-mail za kontakt: kculo1@efos.hr

Naziv studija: Sveučilišni prijediplomski studij, smjer Marketing

Naslov rada: Porezni sustav na primjeru Republike Austrije

Mentor rada: izv. prof. dr. sc. Domagoj Karačić

U Osijeku, 18.09.2023. godine

Potpis

Krešimir Čulo

Tax system on the example of the Republic of Austria

ABSTRACT

Tax systems vary in each individual state and factors that have an impact on a country's tax are: constitutional regulation, centralisation or decentralisation, population size and the size of territory and demographic structure, population density, then the size of the public sector and economic integration. Therefore, these factors are considered in this paper on the example of the Republic of Austria and the selected tax forms and contributions are analysed. Also, the share of tax revenues in Austria's GDP are explained.

Keywords: taxes, tax system, Republic of Austria

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. Metodologija rada	2
2.1. Predmet istraživanja	2
2.2. Metode istraživanja	2
3. Teorijska podloga i prethodna istraživanja	4
3.1. Povijest poreza	4
3.2. Karakteristike i klasifikacija poreza	7
3.3. Porezni sustav i vrste poreza	11
3.3.1. Porez na dohodak	12
3.3.2. Porez na dobit.....	14
3.3.3. Porez na dodanu vrijednost	15
3.3.4. Posebni porez na promet (akcize)	17
3.3.5. Imovinski porezi.....	18
3.3.6. Ostali manji porezi	19
4. Opis istraživanja i rezultati istraživanja	21
4.1. Porez na dohodak Republike Austrije	24
4.2. Porez na prihod od nekretnina Republike Austrije	27
4.3. Porez na kapitalnu dobit Republike Austrije	29
4.4. Porez na dobit Republike Austrije	30
4.5. Porez na promet Republike Austrije	31
4.6. Ostali porezi u Republici Austriji	32
5. Rasprava	33

6. Zaključak	35
Literatura	36
Popis tablica	iii
Popis grafikona	iv

1. Uvod

Gledajući kroz povijest, porezi su uvijek bili prisutni kao najvažniji izvor državnih prihoda; bilo to na prisilan način ili pak, kao u antičkoj Grčkoj, dobrovoljno davanje bogatih za opće dobro. U pojedinoj državi oporezivanje se odvija primjenjivanjem većeg ili manjeg broja poreznih oblika. Stoga se skup poreznih oblika koji se primjenjuju u promatranoj državi kojima se obavlja oporezivanje naziva poreznim sustavom. Danas je ustaljeno da se pri izradi proračuna krene od zahtjeva za financijskim sredstvima, a tek se nakon toga traže izvori i načini njihova financiranja. Međutim pruski kralj Fridrich II. je smatrao kako se odgovorni najprije moraju zapitati kolikim će prihodima raspolagati i prema njima onda utvrditi svoje rashode. (Jelčić, 2001: 3-4)

Bitne su karakteristike financijske djelatnosti javnopravnih tijela, a to su prisilni karakter, zadovoljavanje javnih potreba, odsutnost rentabilnosti, raznovrsnost javnih potreba i vremenska neograničenost. Porezni sustav je skup poreznih oblika koji u svojoj cjelini djeluju unutar postojećeg socio-političkog i gospodarskog sustava određene države. (Jelčić, 2001:203) Faktori koji imaju utjecaj na porezni sustav neke države su ustavno uređenje, centralizacija i decentralizacija, broj stanovnika i gustoća naseljenosti, kao i demografska struktura i veličina teritorija te veličina javnog sektora i ekonomske integracije.

Uz navedene karakteristike i faktore, na primjeru Republike Austrije, u radu su prikazani kretanje i analiza sljedećih poreza: Poreza na dobit, poreza na dohodak, poreza na promet te doprinosa, odnosno, doprinosa koje plaćaju zaposlenici i doprinosa koje plaćaju poslodavci. Valja istaknuti kako je postupak oporezivanja vrlo važan faktor za nacionalni suverenitet jer prihodi koji se slijevaju u državni proračun ubiranjem poreza predstavljaju novac koji je važan za postojanje države i njezino uspješno funkcioniranje. Također, temeljne odluke država članica Europske unije ogledaju se kroz porezne propise i zakonsku regulaciju u bitnim područjima javnih rashoda, a od kojih se izdvajaju: zdravstvo, obrazovanje i mirovinski sustav, tvrdi Europska komisija (2015). Navedeno postavlja pitanje harmonizacije poreznih oblika na razini članica Europske unije koja za cilj ima utjecaj na unutarnje tržište. Stoga Europska Komisija svojim djelovanjem nastoji, u vidu Smjernica i Preporuka, osigurati učinkovito i pravedno oporezivanje na razini svih država članica Europske unije.

2. Metodologija rada

Metodologija rada obuhvaća određivanje predmeta istraživanja te odabir metoda istraživanja.

2.1. Predmet istraživanja

Cilj ovoga rada je istražiti i analizirati porezni sustav Republike Austrije. Stoga se u prvom dijelu rada predstavlja teorijsko poimanje poreza i poreznog sustava, kao i vrste poreza. Zatim, govori se o razvoju poreza kroz povijest te se u drugom dijelu rada iznosi istraživanje na primjeru Republike Austrije. Republika Austrija ima suvremeni porezni sustav koji je usklađen na razini Europske unije i isti je izrazito kompleksan jer kao i svaki drugi suvremeni porezni sustav iziskuje zadovoljavanje zahtjevnih financijskih potreba i ciljeva. Analiziraju se korporativni porez, porez na dohodak, porez na promet te doprinosi, zatim, kretanje odabranih poreznih oblika i doprinosa Republike Austrije u razdoblju od 2015. do 2020. godine te koliki su porezni prihodi u BDP-u Austrije. U skladu sa navedenim, prikazuju se sve relevantne činjenice o Republici Austriji koje utječu na porezni sustav poput: ustavnog uređenja, centralizacije odnosno decentralizacije, veličine teritorija, broja stanovnika i gustoće naseljenosti, demografske strukture, veličine javnog sektora te ekonomskih integracija.

2.2. Metode istraživanja

Usljed istraživanja teme ovoga završnog rada koriste se znanstvene metode poput metode klasifikacije, analize i deskripcije, komparativne metode, kvantitativne i kvalitativne te statističke i induktivne metode. Pri samoj podjeli rada, korištena je metoda klasifikacije te sukladno istoj ovaj završni rad započinje teorijskim poimanjem poreza i njegovih oblika, a završava konkretnim primjerom poreznog sustava Republike Austrije. Autor Bailey (1994.) metodu klasifikacije predstavlja kao kategorizaciju i razvrstavanje predmeta istraživanja s obzirom na predmet i svrhu istraživanja.

Pri raščlanjivanju i predstavljanju postojećih vrsta poreza, kako u teoriji, tako i u Republici Austriji; korištena je metoda analize koja, kako navodi autor Zelenika (2000:327) predstavlja raščlanjivanje složenih pojmova, zaključaka i sudova na njihove jednostavnije sastavne dijelove te izlučivanje svakog pojedinog dijela za sebe u odnosu na ostale dijelove. Isti autor definira iduću metodu koja je korištena u pisanju ovog završnog rada, a to je metoda deskripcije koja predstavlja postupak jednostavnog opisivanja činjenica, predmeta i procesa, ali bez znanstvenog

tumačenja. Metoda deskripcije korištena je prilikom opisivanja karakteristika poreznog sustava Republike Austrije i odabranih vrsta poreza. Zatim, korištena je i komparativna metoda koja je postupak uspoređivanja istih ili srodnih činjenica, odnosa i procesa (Zelenika 200:339) pri uspoređivanju kretanja poreznih oblika i doprinosa Republike Austrije u razdoblju od 2015. do 2020.

Potom, statistička i kvantitativna metoda korištene su u obradi i izračunu istraživačkog dijela rada. Autor Stančić (2007:8) navodi kako statističkom metodom izravno spoznajemo isključivo numeričku određenost pojmova. Kvantitativna metoda odgovara na pitanje „koliko?“. Navedenom se metodom brojčano identificira predmet istraživanja, navode autori Čendo Metzinger i Toth. (2020:23). Ista je metoda korištena prilikom prikazivanja i kretanja ukupnih iznosa odabranih poreznih oblika. Isti autori definiraju i kvalitativnu metodu, koja za razliku od kvantitativne opisuje predmetne pojmove. Ova metoda korištena je prilikom opisivanja poreznog sustava i poreznih oblika Republike Austrije. Na samom kraju ovoga završnog rada, primijenjena je induktivna metoda koja, kako navodi autor Zelenika (2000:323) označava zaključivanje i donošenje općeg suda na temelju pojedinačnih činjenica. Za pisanje ovog završnog rada korištena je stručna literatura knjiga i članaka istaknutih autora te internetski izvori. Za prikupljanje podataka u istraživačkom dijelu rada korišteni su podaci sa *Trading Economics*, OECD-a, Službenih internetskih stranica Europske unije te Ministarstva financija Republike Austrije.

3. Teorijska podloga i prethodna istraživanja

Smatra se kako su najvažniji instrumenti prikupljanja javnih prihoda upravo porezi i to gotovo dva stoljeća. Stoga pojedini financijski stručnjaci, odnosno teoretičari suvremenu državu nazivaju poreznom državom. Autor Jelčić (2001). navodi da se ujedno smatra kako su porezi vodeći instrument koji ima glavnu ulogu prikupljanja javnih prihoda jer iznosi koji su ubrani porezima u mnogo zemalja sudjeluju u BDP-u sa više od 40%. Ukoliko se uzme da je ta stopa početkom 20. stoljeća vrlo rijetko prelazila 10% može se reći kako je taj udio u BDP-u zaista porastao gotovo četiri puta.

3.1. Povijest poreza

O samom porijeklu poreza, Jelčić (2001) navodi kako su davanja, za koja se i samo podrazumijeva da predstavljaju davanje, odnosno predavanje nečeg što je isto toliko staro koliko i čovječanstvo, a samo sjeme iz kojeg su potekle ukupne javne financije treba promatrati kroz pravo u dijelu plijena plemena. Stoga se općeniti razvoj poreza u suvremenom smislu može opisati:

- od davanja pa do uzimanja,
- naknada za određenu aktivnost gospodara do doprinosa javnoj blagajni,
- od privatnog ili dijelom neprivatnog, a dijelom javnog davanja do iznosa strogo javnog značaja sa stajališta obveznosti plaćanja i uporabe,
- povremeno pokrivanje potreba, odnosno izvanredno davanje do stalnog izvora financijskih sredstava,
- od namjenskog do redovitog i općeg sredstva za financiranje javnih potreba,
- od obveze određene samo za pojedine osobe, do beziznimne obveze svakog pojedinca,
- od naturalnog do novčanog oblika
- od dopunskog sredstva zadovoljavanja potreba do osnovnog sredstva za pokrivanje, odnosno zadovoljavanja potreba.

U skladu sa navedenim, povijesni razvitak poreza ogleda se kroz prvotno i materijalna i formalno dobrovoljna davanja, preko davanja koja su i dalje dobrovoljna, ali sa postepeno sve većom prisutnosti obveznih elemenata razvijaju se porezi u obliku pravog prisilnog prihoda.

U staroj Grčkoj su u prvim vremenima javna davanja bila zanemariva. Ubiranje se vršilo u iznimnim prilikama, vjerskim obredima, odnosno liturgijama te građevnim radovima i to isključivo onda kada sredstva nisu bila prikupljena od bogatijih koju su navedena davanja smatrali iznimnom čašću. Autori Bejaković i Čulo (2017:27) ističu činjenicu da su bogati građani plaćali veći dio troškova države i društvenog očuvanja što potvrđuje progresivnost grčkog poreznog sustava. Također, ističu da je glavna svrha liturgije bila dobrovoljno sudjelovanje bogatih osoba u troškovima svoga grada za opće dobro. Broj davanja i njihova učestalost su se s vremenom povećavala pa je antička Grčka već u 5. stoljeću prije Krista imala izrazito razvijen porezni sustav.

U Rimu su javna davanja postala značajniji čimbenik tek pojavom novca. Smatra se kako se novac pojavio prijelazom naturalnog na novčano gospodarstvo. Posebnost Rimskog poreznog sustava ogleda se u različitim vrstama pristojbi i carina, a u izvanrednim situacijama u sustav su uključeni i porezi na imovinu i personalni porezi.

Prema Jelčiću (2001), razvitak poreza u srednjem vijeku može se prikazati u tri razvojna razdoblja:

1. razdoblje koje obilježava srednji vijek i rani feudalizam sa naturalnim gospodarstvom,
2. razdoblje u kojem dolazi do procvata feudalizma s istaknutim novčanim gospodarstvom čijim se začetnikom smatra Italija,
3. razdoblje koje je obilježilo kasni srednji vijek, a očituje se sve veća moć teritorijalnih gospodara i začeci i jačanje država u suvremenom smislu.

U vrijeme 15. i 16. stoljeća uz porezne sustave pojavljuje se i niz potrošnih poreza, takozvanih akciza, a najbolji primjer je porez na potrošnju piva i vina. Prva zemlja koja je uvela navedene trošarine je Nizozemska, a potom su isto učinile Njemačka i Engleska, navode autori Blažević i dr. (2011:13).

Autor Adams (2006) prema Bratić (2007) ističe kako je pojava navedenih trošarina uzrokovala krijumčarenje koje je građanima omogućilo niže cijene potrošnih dobara, a najčešće su to bili vino i duhan. S druge strane, prema autoru Cnossen (1995); trošarine predstavljaju važan izvor

proračunskih prihoda i način za pokrivanje troškova vanjskih učinaka¹ koji nastaju zbog konzumacije alkohola, duhana i ostalih štetnih proizvoda, a ujedno su i poticaj za manju potrošnju navedenog.

Razvojem država, dolazi do uvođenja većeg broja poreznih oblika te širenja kruga poreznih obveznika. Velik se naglasak uz neposredne stavlja i na posredne poreze. Tako je Alexander Hamilton, kako ističe autorica Deren (1972:225) za cilj imao stvaranje i jačanje novčanih interesa privilegirane klase i okupiti iste oko vlade koja mora postati centralna i moćna. Stoga je u okviru donesenog sustava financijskih i ekonomskih mjera razradio takav princip indirektnih poreza da je baš on dao glavni pečat čitavom sustavu državnih prihoda Sjedinjenih Američkih Država do kraja 19. stoljeća. Prema autorima Liu i Feng (2015); za indirektnu, odnosno posrednu poreznu karakterističnu je činjenica da su „skriveni“ u cijenama dobara i usluga, a isto poreznom obvezniku otežava procjenu svojeg financijskog doprinosa realizaciji javnih programa. Autori Visković i Šeparović (2017). zaključuju kako su države koje se odlučuju za sustav indirektnih poreza korumpiranije u odnosu na one koje zagovaraju sustav direktnih poreza. Glavna karakteristika sustava direktnih poreza je transparentnost.

Ciljeve i učinke primjene poreza valja promotriti u razdoblju liberalnog kapitalizma te u razdoblju intervencionizma.

Smatra se kako razdoblje liberalnog kapitalizma označava zahtjev za punim uvažavanjem *laissez faire*², koji se temelji na zakonima o minimalnoj nadnici, gradiranome porezu na prihode i imovinu, slobodnim javnim školama, zabrani dječjeg rada, javnom financiranju penzija i zdravstvene zaštite, socijalnom osiguranju, propisima o zaštiti na radu, nacionalnim bankama i kreditnim ustanovama, državnom vlasništvu nad nekim kompanijama od javnog značaja, raznim mjerama i programima za humaniziranje i socijaliziranje društvene zbilje, kako navodi autor Kalanj (1991:205).

¹ „*Eksternalija*, odnosno eksterni/vanjski učinak je posljedica činjenja jedne jedinice direktno na blagostanje druge jedinice, a navedeno se djelovanje ne ostvaruje putem tržišnih cijena. Primjerice, vanjski učinci vidljivi u slučaju konzumacije alkohola jesu automobilska nesreća koja je prouzročena vožnjom u pijanom stanju u kojoj je nastradala druga osoba; šteta na tuđoj imovini ili nasilje, dok će indirektni primjer vanjskih učinaka u istom slučaju biti trošak medicinskog liječenja problema nastalih alkoholom, a koje se pokriva iz javnih sredstava. Treća kategorija ogleda se kroz porezni sustav iz razloga što potrošnja alkohola može uzrokovati posljedice na potrošačev dohodak i potrošnju.“ (Smith, 2005:68 u: Sopek (2013).

² *Neoliberalna doktrina*, nekritičko prihvaćanje neoliberalnog dogmatizma i doktrine slobodnog tržišta, kao vječnih istina u koje ne treba nikako sumnjati; naziva se još i doktrina „nevidljive ruke“. Prema Blažević (2015:404).

Isti sustav izostavlja mogućnost i pravo države da bilo kojim instrumentima djeluje na privatnu aktivnost i nepovredivost inicijative privatnog gospodarskog sektora jer time remeti gospodarsku strukturu koja je nastala prvenstveno kao rezultat te inicijative. Zagovaratelji liberalnog kapitalizma nositelji su ideja o neutralnim porezima i neutralnosti poreznog sustava u cijelosti.

U intervencionizmu se javila misao o mogućnostima iskorištavanja poreza kao instrumenta za postizanje većeg broja i kruga ciljeva. Porezi ovog razdoblja predstavljaju efikasno i operativno sredstvo za intervenciju, prestrukturiranje i strukturiranje ekonomskih odnosa. U ovom se razdoblju može govoriti o uvođenju porezne politike, a njoj se daje socijalno i ekonomsko značenje.

Stoga Jelčić (2001) navodi kako se primjenom određenih poreznih oblika može djelovati na mijenjanje uvjeta privređivanja i odnose ekonomskih subjekata, na trgovinsku i platnu bilancu, na inflaciju, na migracijska kretanja stanovništva i natalitet.

Uloga poreza poput instrumenta čije je djelovanje u kapitalističkoj državi postajalo sve šire i predstavljalo izniman utjecaj na strukturu socio-ekonomskih odnosa, daje ulogu porezima kao djelotvornim agensima društveno-političkog uređenja te opravdava ocjenu o kapitalističkoj državi kao poreznoj državi.

3.2. Karakteristike i klasifikacija poreza

Definicija poreza ima mnogo, a Jelčić (2001) navodi nekoliko njih. „*Porez je obvezno davanje koje pojedinci daju državi radi podmirenja izdataka nastalih u javnom interesu, neovisno o posebnim pogodnostima koje bi iz toga proizašle. Isto tako, porez je i obvezno davanje izdvojeno iz imovine pojedinca ili grupe pojedinaca za izvršenje zadataka od strane javne vlasti.*“ (Jelčić 2001) Porezima nazivamo javna davanja bez pravnim propisima utemeljenog zahtjeva za protučinidbom.

Autori Goreta, Peran i Vukošić (2016:305) definiraju poreze kao glavni financijski instrument kojim država ostvaruje prihode, a pritom za iznos svojih prihoda smanjuje dohodak, odnosno imovinu fizičkim i pravnim osobama poreznim obveznicima.

Uzmu li se u obzir navedene definicije, iz njih se mogu iščitati određene karakteristike poreza.

Prema Jelčiću (2001) navedene karakteristike su:

1. prisilnost,
2. derivativnost (izvedenost),
3. nepovratnost,
4. odsutnost neposredne naknade,
5. nedestiniranost,
6. ubiranje poreza u javnom interesu,
7. porezi su državni novčani prihod.

Porezi su prisilni prihod države što se ogleda u tome da ukoliko porezni obveznik u trenutku dospijea nije udovoljio poreznoj obvezi, izložit će se sankcijama koje su previđene zakonom u pojedinim slučajevima. Porezni obveznik zakonski je podložan izvršavanju svoje obveze. Porezi su *derivativni*³ prihodi države. Navedeno govori da ih država ubire na osnovi financijskog suvereniteta, točnije temeljem svoje suverene vlasti i financijske moći, na način da oporezuje fizičke i pravne osobe, ističu autori Goreta i dr. (2016:183).

Država u tom slučaju raspolaže i originarnim приходima, ali se porezni prihodi neće uvrstiti među njih jer su oni uvijek izvedeni državni prihod. Karakteristika poreza kao nepovratnog prihoda države ogleda se u trajnoj promjeni vlasničkih odnosa nad iznosima koje država ubire od pravnih i fizičkih osoba.

Iz navedenog je vidljivo da prihodi koje od poreznih obveznika ubire država postaju njezino vlasništvo i ona ih rabi u svrhu financiranja obveza iz svoje nadležnosti. Karakteristika odsutnosti neposredne naknade ogleda se u tome da porezi ne čine naknadu za korištenje usluge koje financira država u okviru svoje nadležnosti. Te su usluge vrlo brojne i u pravilu su različite od onih koje nudi privatni sektor. Činjenica plaćanja poreza ne daje pravo da se od nadležnog državnog tijela traži protučinidba ili protuusluga.

Nedestiniranost poreza je karakteristika koja je vidljiva u namjeni trošenja iznosa ubranih putem oporezivanja. Namjena trošenja iznosa ubranih porezom nije utvrđena unaprijed, nego se приходima nastalim prikupljanjem poreza podmiruju općenito rashodi. Ubiranje poreza vrši se u javnom interesu jer se sredstvima ubranima oporezivanjem financiraju javni rashodi to jest

³ Izvedeni.

trošenjem istih omogućava se zadovoljavanje javnih potreba. U poreznim sustavima suvremenih država se nitko ne izuzima od plaćanja poreza, a sredstva ubrana oporezivanjem nisu predviđena za podmirenje potreba samo ograničenog broja osoba. Smatra se kako su porezi državni novčani prihod jer su u svom pretežnom dijelu prihodi u novcu.

Prema Jelčiću (2001) klasifikacija poreza može biti sljedeća:

1. subjekti i objektni porezi,
2. analitički i sintetički,
3. reparticijski i kvotni,
4. fundirani i nefundirani,
5. katastarski i tarifni,
6. opći i namjenski,
7. redovni i izvanredni,
8. osnovni i dopunski,
9. posredni i neposredni.

Autor Jelčić (2001) navodi kako je temeljna podjela na subjektne i objektno poreze je prema načinu porezne sposobnosti. Kod subjektivnih poreza u obzir se uzima osoba poreznog obveznika prilikom oporezivanja. Tu visina ovisi o poreznoj snazi i osobnim svojstvima osobe. (godine života, zdravstveno stanje, broj djece i sl.) poreznog obveznika koja se uzimaju u obzir prilikom oporezivanja. Istaknuti porezni oblici su porez na dohodak i porez na cjelokupnu imovinu. U objektnim se porezima uzima samo vrijednost oporezovanog objekta. Primjeri ovakvih poreza su prihodi od poljoprivrednog zemljišta, prihodi od obavljanja zanatskih i ostalih djelatnosti te vrijednost naslijeđene imovine. Ukupna porezna snaga koju ima porezni oporezuje se sintetičkim porezima. U obzir se uzimaju parametri koji su vezani uz osobu, a analitičkim se porezima oporezuju pojedini prihodi, bez obzira na osobu koja je porezni obveznik. Zatim, slučaj kada država unaprijed utvrdi iznos koji će ubirati, naziva se reparticijski porez. Kod kvotnih poreza pojedini obveznik izdvaja iz svoje ekonomske snage unaprijed utvrđeni iznos. Pod fundiranim porezima se razumijevaj oporezivanje prihoda fundiranih izvora, a nefundirani se odnose na nestalne i nesigurne izvore. Nadalje, katastarski se porezi ubiru temeljem razreza poreza nastalog prema za to određenim činjenicama koje su evidentirane u katastarskim knjigama i slično; dok su tarifni porezi ubiranje temeljem dostupnih podataka prema službenom popisu predmeta i stopa,

odnosno tarifa. Javne potrebe podmiruju se općim porezima, a nijedan porez nema unaprijed utvrđenu svrhu ubiranja. (Jelčić 2001).

Namjenski porezi imaju već unaprijed utvrđenu svrhu u koju će se utrošiti prihodi koji se prikupе oporezivanjem. Prema načelu periodičnosti ubiru se porezi u određenim vremenskim intervalima koji su redoviti. Za razliku od njih izvanredni se porezi ubiru od vremena do vremena, privremeno i povremeno. Podjela poreza na posredne i neposredne najpoznatija je podjela poreza. Praktično značenje što točnije klasifikacije pojedinih poreza u skupinu direktnih s jedne strane i indirektnih s druge strane je naglašeno u vezi s jednim od najznačajnijih poreznih oblika a to je porez na promet. Međutim, ništa manje nije značenje te klasifikacije za porez na dohodak fizičkih i porez na dobit pravnih osoba. (Jelčić 2001)

Kod samog oporezivanja prisutan je određeni broj osoba i tijela koja su u pasivnom ili aktivnom odnosu prema oporezivanju.

Prema Jelčić (2001) *porezni subjekt* može biti pasivan ili aktivan. Javnopravno tijelo koja ili teritorijalna jedinica koja ima ovlaštenje uvoditi poreze su aktivni subjekti. Fizička ili pravna osoba koja plaća iznos poreza je pasivni porezni subjekt. *Porezni obveznik* je po samom zakonu dužan plaćati porez. *Porezni destinar* unaprijed, po samoj volji zakonodavca tereti se za porez, dok je osoba koja u krajnjoj liniji snosi teret *Konačni platac*. *Porezni platac* u ime i za račun poreznog obveznika plaća porez. *Porezni jamac* jamči da će porezni obveznik ispuniti svoju obvezu plaćanja. *Poreznim izvorom* se obilježavaju sva ona dobra iz kojih se plaća porez, to jest koje porezna vlast zahvaća pri oporezivanju. *Porezni objekt* jest predmet oporezivanja koji je izvor porezne obveze. *Porezna osnovica* čini i definira kvantitativno i kvalitativno određen porezni objekt. Porezna stopa predstavlja dio porezne osnovice za koji će se ista umanjiti kad porezni obveznik podmiri svoju poreznu obvezu. *Porezna sposobnost* predstavlja sposobnost plaćanja poreza iz ekonomske snage pojedinca. (Jelčić 2001).

3.3. Porezni sustav i vrste poreza

Prema Jelčiću (2001) „*porezni sustav je skup poreznih oblika koji u svojoj ukupnosti djeluju unutar postojećeg socijalno političkog i gospodarskog sustava neke države.*“ Autor Bejaković (2019:150), smatra da je porezni sustav glavni vladin instrument za preraspodjelu dohotka, ali i da je prisutna ravnoteža između pravednosti i učinkovitosti.

Valja se osvrnuti i na samo poimanje pravednosti. Naime, autorica Kesner-Škreb (2002:713) ističe kako je načelo pravednosti⁴ jedno od temeljnih poreznih načela te bi prema navedenom načelu porezi trebali biti raspoređeni na porezne obveznike, no prisutno je puno različitih definicija o pravom poimanju samog načela. Primjerice, kako ističu autori Bratić i Urban (2006:141), pravednost se u Hrvatskoj ogleda kroz činjenicu neoporezivanja dohotka koji za ulogu ima pokrivanje osnovnih životnih potreba poreznog obveznika osnovnih životnih potreba poreznog obveznika, odnosno egzistencijalnog minimuma.

U suvremenim državama oporezivanje se provodi primjenom više poreznih oblika što se naziva porezni pluralizam te je prema autoru Šantić (1997) isti temeljna karakteristika europskih poreznih sustava.

Prema Jelčić (2001), na porezni sustav utječu:

1. ustavno uređenje,
2. centralizacija i decentralizacija,
3. broj stanovnika i gustoća naseljenosti, demografska struktura
4. veličina teritorija te veličina javnog sektora
5. ekonomske integracije

Najvažnije vrste poreza su:

- porez na dohodak,
- porez na dobit,
- opći porez na promet,
- posebni porezi na promet,

⁴ *Načelo pravednosti* predstavlja udovoljavanje načelu horizontalne i vertikalne pravednosti što se ogleda kroz činjenicu da obitelji u istim gospodarskim prilikama moraju snositi i isti porezni teret, a obitelji s većim gospodarskim blagostanjem će sukladno tomu snositi i veći porezni teret, Šesta smjernica Europske unije (1977).

- imovinski porezi.

3.3.1. Porez na dohodak

Pripada vrlo značajnoj skupini poreza. U tu skupinu ulazi i porez na promet.

Prema Jelčić (2001), ovaj porez odnosi se na ukupni dohodak poreznog obveznika, oporezivim dohotkom smatra se ukupni neto dohodak, porez na dohodak se u pravilu zasniva na pritjecanju, na stjecanju dohotka, odnosno na dohotku kakav postoji kao rezultat pritjecanja raznih prihoda tijekom razdoblja oporezivanja, porez na dohodak je osobni porez te direktni porez i plaća se prije i neovisno o trošenju dohotka. On je jedan od najsloženijih poreza te se odnosi na fizičke osobe.

Autorica Kesner-Škreb (2004:141) definira porez na dohodak izravnim porezom, odnosno da se isti nameće izravno na dohodak osobe ili domaćinstva koji bi trebali snositi teret. Porez na dohodak je tipični oblik izravnih poreza, dok je s druge strane porez na promet natjtipičniji neizravni porez. Nadalje, sa stajališta pravednosti smatra se superiornim u odnosu na ostale poreze.

Dohodak se gleda iz nekoliko dimenzija. Navedeno daje odgovore na pitanja na koji dio ekonomske snage pojedinca je usmjereno oporezivanje dohotka. Teritorijalna dimenzija određuje prostor na kojem taj dohodak nastaje. Pri određivanju poreza na dohodak smatraju se, u najširem smislu svi porezi koje je pojedinac, fizička osoba, ostvarila u određenom vremenskom razdoblju i koji uz istovremeno uzimanje osobnih okolnosti prikazuje ekonomsku snagu poreznog obveznika. Prema Jelčić (2001) uvjet za određivanje dohotka je zbrajanje svih ekonomskih veličina koje skupno čine ekonomsku snagu, koje su se stekle u jednom vremenskom razdoblju (najčešće jedna kalendarska godina), kod jedne osobe, ali uz uzimanje u obzir i svih osobnih svojstava poreznog obveznika. Treba naglasiti kako je ovo osobni porez te je uzimanje u obzir osobnih svojstava poreznog obveznika razumljivo i opravdano.

Kod utvrđivanja oporezivog dohotka se treba razlikovati pojam dohotka od pojma oporezivog dohotka. Navedeno proizlazi iz stajališta na osnovi kojeg se poreznim na dohodak treba shvatiti ekonomska snaga koja omogućuje raspolaganje ekonomskim dobrima.

Najveći dio za oporezivanje dohotka relevantnih bruto prihoda u razvijenim ekonomijama otpada na nominalno određene naknade koje se na tržištu plaćaju za faktore proizvodnje, isporučena dobra i učinjene usluge. (Jelčić, 2001:236)

Kako bi se utvrdili neto prihodi, moraju se odbiti od bruto prihoda troškovi koji su potrebni da bi se oni ostvarili. Zbroj neto prihoda odražava stvarni neto prirast raspoložive ekonomske snage u određenom razdoblju. Ovdje postoje određeni problemi. Poteškoće su prisutne pri razgraničenju izdataka učinjenih za privatnu potrošnju od onih koji su učinjeni da bi se prihodi uopće mogli ostvariti. Posebnu vrstu troškova čine izdaci za potrošnju uzrokovanu obavljanjem zanimanja. Postoje problemi kod razgraničenja poslovnih troškova od onih učinjenih za investicije. Problem razgraničenja troškova postoji i kod onih troškova koji služe za proizvodnju i onih potrebnih za održavanje.

Važno je napomenuti kako prilikom stvaranja dohotka se mogu javiti gubitci koji su veći od prihoda koje porezni obveznik ostvaruje iz određenih izvora dohotka. Što se tiče navedenog, u postupku utvrđivanja poreznog opterećenja mogu se koristiti dvije metode. Prva je da se gubitci odbiju od dohotka koji će biti ostvaren u godinama koje dolaze nakon godine u kojoj je gubitak ostvaren. Druga je da se gubitci odbijaju od dohodaka ostvarenih u prethodnim godinama.

Na neto dohodak nakon izravnavanja gubitka ne primjenjuje se tarifa poreza neposredno na dohodak, već je moguće i broj odbitaka podijeliti u nekoliko skupina.

To su:

- izdaci koji služe za ostvarenje dohotka koji se ne mogu vezati za određen oblike prihoda,
- izdaci koji se dijelom karakteriziraju za privatni konzum, a dijelom su nužni za ostvarivanje prihoda.

Veličina koja ostaje nakon što se od zbroja neto prihoda odbiju iznosi koji se priznaju kao odbitne stavke, još uvijek ne predstavljaju poreznu sposobnost. Važno je napomenuti kako postoji egzistencijalni minimum. Njega ne treba razumjeti kao psihološki, nego kao civilizacijsko-kulturno značajan pojam. On bi se trebao uvažavati s porastom općeg životnog standarda.

Porez na dohodak je najosobniji porez te se, uz ekonomsku snagu poreznog obveznika u obzir trebaju uzeti i određene činjenice kao što su to dob, zdravstveno stanje, obiteljski status i broj

djece poreznog obveznika. Prilikom oporezivanja dohotka fizičkih osoba, kao porezni obveznik se može odrediti pojedinac ili obitelj uz uvažavanje činjenice da živi u obitelji čije članove uzdržava.

U poreznim sustavima suvremenih zemalja, dohodak se većinom oporezuje primjenom progresivne tarife koja se opravdava sa stajališta politike preraspodjele.

Jelčić (2001) ističe kako se porez na dohodak upotrebljava u fiskalnoj politici, redistribucijskoj politici te kao instrument konjunkturane politike.

3.3.2. Porez na dobit

Porez na dobit porezni je oblik koji je dio poreznih sustava većine suvremenih zemalja. Također, autori Šinković i Pribisalić (2017:873) ističu kako je navedeni porezni oblik vrlo važan u okviru prava Europske unije.

Nastao je u 20. stoljeću, a danas se isti karakterizira kao jedan od najznačajnijih poreznih oblika. O ovome porezu se govori u slučaju kada je objekt oporezivanja rezultat gospodarske djelatnosti određene organizacije uređene kao društvo. Prema Jelčiću (2001) važne karakteristike ovoga poreza su te da subjekti oporezivanja organizacije, a ne fizičke osobe. U tim organizacijama ljudi se ujedinjavaju zbog određenog cilja, a porez na dobit se utvrđuje na osnovu rezultata gospodarske djelatnosti društva. Porez na dobit se danas može definirati kao porez na neto dobit, većinom pravnih osoba onda kada se one bave gospodarskom djelatnošću.

Iz navedenog proizlazi da je porezni obveznik poreza na dobit organizacija, odnosno:

- tuzemna trgovačka društva, zadruge i druge pravne osobe koje se bave djelatnostima iz kojih proizlazi dobit,
- društva kapitala, potrošačke zadruge i druge pravne osobe,
- društva kapitala i druge pravne osobe na koje se primjenjuju propisi trgovačkog ili građanskog prava te proizvodni pogoni javnopravnih korporacija.

Prema Jelčić (2001) osnovica poreza na dobit se utvrđuje u dva koraka. Prvi je računovodstvena bilanca, a drugi je porezna bilanca. Ova porezna bilanca se može razlikovati od računovodstvene, ali i ne mora.

Važno je napomenuti kako se porez na dobit sve više harmonizira. Navedeno je rezultat globalizacije i liberalizacije tržišta kapitala te vanjskotrgovinske razmjene. Autori Šinković i Pribisalić (2017:873) ističu veliki značaj zakonodavstva i dokumenata Europske unije u pogledu Smjernica⁵ koje za cilj imaju utjecaj na unutarnje tržište i otklanjanje poremećaja u funkcioniranju istog.

Visina stope oporezivanja dobiti prvenstveno ovisi o odabranom modalitetu oporezivanja dobiti. Međutim, utjecaj na ukupno opterećenje imaju i drugi elementi, primjerice porezni tretman raspoređene dobiti, amortizacije, različitih oslobođenja i olakšice.

3.3.3. Porez na dodanu vrijednost

Za porez na dodanu vrijednost može se reći da daje osnovni pečat jednom poreznom sustavu te zauzima značajno mjesto u njemu. Prema Jelčić (2001) o ovom porezu se radi onda kada se oporezuje promet svih ili najvećeg broja proizvoda i usluga u prometu. Razlog oporezivanja su promet i isporuka, objekt su proizvodi i usluge, a porezni obveznici ga plaćaju državi predujmljujući porez kojeg u povećanoj cijeni oporezovanih proizvoda i usluga prevaljuju na krajnje potrošače tih proizvoda. Jelčić (2001) ističe da je „*povod za oporezivanje je promet odnosno isporuka, objekt oporezivanja su proizvodi i usluge, a porezni obveznici ga plaćaju državi predujmljujući porez kojeg u povećanoj cijeni oporezovanih proizvoda i usluga prevaljuju na krajnje potrošače tih proizvoda, koji su po intenciji zakonodavca određeni da snose porezni teret koji plaćaju iz svog dohotka.*“

Nadalje, autori Konjhodžić i Knego (1998:63) ističu posebnost ovog poreza i navode kako je porez na dodanu vrijednost *sui generis*⁶ te su sve prometne faze procesa društvene reprodukcije predmet oporezivanja, ali nisu u punim bruto iznosima, već u neto iznosima pa se navedeni porez još zove i neto svefaznim porezom na promet.

Što se tiče usklađenosti navedenog poreza i harmoniziranog oporezivanja na razini Europske unije, valja istaknuti kako je prema autoru Arbutina (2010:73) postignuta visoka razina usklađenosti.

⁵ Primjerice, Smjernica o matičnom i zavisnom trgovačkom društvu (*Parent-Subsidiary Directive*) i Smjernica o spajanjima (*Merger Directive*) koje su usvojene 1990. godine. Zatim, Smjernice o zajedničkoj osnovici poreza na dobit (CCCTB) čiji prijedlog je Europska komisija donijela 25. listopada 2016. godine.

⁶ Svoje vrste.

Najvažnije karakteristike ovoga poreza na dodanu vrijednost su njegova jeftinoća, izdašnost, konstantnost i ugodnost. Troškovi ubiranja ovoga poreza su niski te treba napomenuti kako nema drugog poreza čija je naplata tako laka i koja je povezana s tako malo troškova. Financijski učinak ovoga poreza je velik zato jer je porezni teret raspoređen na sve proizvode koji se nalaze u prometu. Ovaj porez je konstantan odnosno stabilan izvor prihoda države stoga je ova karakteristika značajna pri planiranju rashoda. Ugodnost ovoga poreza ogleda se u tome jer je kod poreznih obveznika dobro primljen te se često kaže kako je plaćanje ovoga poreza, plaćanje poreza „*pod anestezijom*“.

Sukladno navedenom, porezom na dodanu vrijednost se oporezuje isporuka dobara i obavljanje usluga uz naplatu, isporuka dobara i obavljanje usluga koje poduzetnik bez naknade učini osobama koje su kod njega zaposlene i članovima njihovih obitelji, vlastita potrošnja i uvoz.

Porezni obveznik ovoga poreza je svaki poduzetnik kao pravna i fizička osoba koja samostalno obavlja djelatnost radi ostvarivanja dobiti ili koja obavlja uvoz. Mjesto oporezivanja u slučaju isporuke dobara jest mjesto isporuke, a ako je uslugu obavila poslovna jedinica, mjesto isporuke usluge je sjedište poslovne jedinice. Poreznu osnovicu poreza na dodanu vrijednost čini naknada za isporučeno dobro ili obavljenju uslugu. Postoji šarolikost broja i visine poreznih stopa ovoga poreza među državama.

Jelčić (2001) navodi nekoliko učinaka poreza na promet; a to su financijski, ekonomski i socijalni učinak.

Financijski učinak ovoga poreza se ogleda u tom što je on uvijek vrlo velik i čini najznačajniju stavku u ukupnim javnim prihodima. Navedeno je rezultat široke osnove ubiranja jer zahvaća promet najvećeg broja predmeta i usluga. Ekonomski učinak proizlazi iz njegova osnovnog obilježja-prevaljivanja. Navedeno znači da teret plaćenog poreza na promet koji je platio porezni obveznik se nužno mora uračunati u cijenu proizvoda te prevaliti na poreznog destinara odnosno krajnjeg potrošača. Socijalni učinak poreza na promet ogleda se u njegovom regresivnom djelovanju, koje zbog svojeg negativnog djelovanja predstavlja osnovni nedostatak tog poreznog oblika. Do toga dolazi zbog načina oporezivanja prometa proizvoda, gdje se ne vodi računa o stvarnoj ekonomskoj snazi iz koje će se izdvajati porez uključen u cijenu oporezovanog proizvoda. Svatko tko kupuje proizvod opterećen porezom na promet, plaća u njegovoj cijeni uključen iznos poreza. Međutim, svatko tko kupuje neki proizvod opterećen porezom na promet

ne raspolaže jednako velikom ekonomskom snagom, pa se tako u stvari porezom na promet na jednak način oporezuju nejednaki.

3.3.4. Posebni porez na promet (akcize)

Akcize, odnosno trošarine vrlo su brojne u suvremenim poreznim sustavima zemalja. Pri ubiranju ovoga poreza moguće je primijeniti nekoliko načina ubiranja. Prvi način je neposredno pri kupnji, a drugi način je u nekoj od faza proizvodnog procesa. Kako je prethodno navedeno postoji zaista veliki broj akciza te će se u radu samo navesti neke od najpoznatijih:

- posebni porez na kavu,
- posebni porez na duhan,
- poseban porez na sol,
- poseban porez na žestoka pića,
- poseban porez na pivo,
- poseban porez na pjenušava vina,
- poseban porez na svjetleća tijela,
- poseban porez na naftu i naftne derivate,
- i drugi posebni porezi.

Prema Jelčić (2001) posebnim porezom na promet se oporezuje promet proizvoda. Ovaj porez je obilježio fazu trgovine na malo, a karakteriziraju ga ograničeni doseg primjene i nepostojanje razlika u poreznom tretmanu između proizvoda u uvozu i izvozu. Razlog upotrebe ovog poreza jest neposredan odnos iznosa plaćenog poreza i koristi obveznika koja nastaje trošenjem oporezivanjem ubranih sredstava, nastojanje da će se potrošači odvratiti od korištenja proizvoda štetnih za zdravlje ljudi, penalizacija konzumenata nekih proizvoda, destimuliranje nekih ponašanja, otežavanje uvoza određenih proizvoda, oporezivanje prometa nekih proizvoda te osiguranje potrebnih sredstava za financiranje javnih rashoda.

Na razini država članica Europske unije, valja istaknuti kako u području trošarina, pravilima Europske unije se podupiru i druge različite politike, primjerice politika koja za cilj ima suzbijanje pušenja. Iste sadrže i posebne odredbe, kao što su to snižene stope koje vrijede za industrije i područja EU-a s ograničenim mogućnostima, tvrdi Europska komisija (2015).

3.3.5. Imovinski porezi

Prema Jelčić (2001), imovinski su porezi oni porezni oblici oporezivanja kod kojih je predmet oporezivanja imovina, odnosno onakva kakva jest, imovina u njenom statičnom obliku. Navedeno isključuje oporezivanje vrijednosti imovine kao i oporezivanje prometa imovine.

Osnovica poreza na imovinu je neto imovina to jest ona imovina kakva nastane kad se od ukupne aktive odbije ukupna pasiva.

Postoji nekoliko načina vrednovanja imovine, a to su, kako navodi Jelčić (2001):

- vrednovanje na osnovi tržišne vrijednosti imovinskih predmeta,
- vrednovanje prema iznosu prihoda od imovinskih predmeta i
- vrednovanje prema vrijednosti kapitala.

U većini suvremenih zemalja prevladava primjena tržišne cijene imovinskih predmeta obuhvaćenih ovim porezom.

Kako bi se navedeni porez mogao ispravno odrediti, autorica Kesner-Škreb (2002:896) ističe da država mora imati ispravne popise imovine što obuhvaća zemljišne knjige u kojima su navedeni veličina, smještaj i vlasnik imovine.

Obveznici poreza na imovinu su pravne i fizičke osobe, a porezna tarifa nije zasnovana na nekoj općeprihvaćenoj koncepciji i razlikuje se od zemlje do zemlje.

Jelčić (2001) navodi kako se razlog za ubiranje poreza na imovinu krije u teoriji cijene koja se veže uz načelo plaćanja poreza prema ekonomskoj snazi, a u suvremeno vrijeme se mjesto i uloga poreza na imovinu zagovara i brani isticanjem kako je navedeni porez uspješan instrument za redistribuciju dohotka i imovine te političke alokacije resursa.

Najpoznatiji porezni oblici ovoga poreza su porez na nasljedstva i darove.

3.3.6. Ostali manji porezi

Ostale manji porezi su županijski, gradski, odnosno općinski porezi i zajednički porez.⁷ Navedeni će se iznijeti s obzirom na potrebe ovoga rada.

Županijski porezi su:

- porez na nasljedstva i darove,
- porez na cestovna i motorna vozila,
- porez na plovila,
- porez na automate i zabavne igre.

Gradskim, odnosno općinskim porezima pripadaju:

- prirez porezu na dohodak,
- porez na potrošnju,
- porez na promet nekretnina,
- porez na kuće za odmor,
- porez na korištenje javnih površina.

U zajednički porez ulazi porez na dohodak koji se raspodjeljuje među subjektima i funkcijama na slijedeći način:

1. „Županijski proračun 15%
2. Gradski/općinski proračun 52%
3. Decentralizirane funkcije 12%
4. Fond za izravnanje 21%“

Izvor: Marković, Karačić i Ileš, Nastavni materijali (2017)

Za navedene poreze važno je istaknuti pojam procesa fiskalne decentralizacije. U istoimenom procesu dolazi do prenošenja odgovornosti pružanja javnih usluga kao i izvora financiranja istih sa središnje države na određene niže razine vlasti. Proces se odnosi na jedinice lokalne i regionalne samouprave, odnosno gradove i općine te županije u kojem se nadležnost nad određenim decentraliziranim funkcijama prenosi na iste. U skladu s navedenim, jedinice lokalne i

⁷ U Republici Hrvatskoj se, u financijskoj teoriji, sustav financiranja jedinica lokalne samouprave naziva mješoviti sustav vertikalnog aktivnog financijskog izravnanja te je isti najčešće zastupljen u suvremenim državama, navode autori Musgrave (1994).

regionalne samouprave imaju vlastiti proračun koji obuhvaća njihove prihode i rashode. Navedeno predstavlja fiskalnu autonomiju i sposobnost prikupljanja prihoda iz vlastitih izvora, kao i sposobnost financiranja javnih usluga, navode autori Šimurina i dr. (2012:182). Samim time, fiskalna autonomija se ogleda kroz odlučivanje jedinica lokalne i regionalne samouprave o poreznim stopama i osnovicama te načinu raspodjele prihoda od poreza. Ona je u Republici Hrvatskoj niska budući da samostalno mogu odlučivati o visini poreza na korištenje javnih površina, dok je kod ostalih autonomija ograničena.

4. Opis istraživanja i rezultati istraživanja

Austrija, službeno Republika Austrija je istočnoalpska zemlja koja nema izlaz na more u južnom dijelu Srednje Europe. Sastoji se od 9 saveznih (Bundesländer), od kojih je jedna Beč; glavni grad Austrije i ujedno najveći grad. Na sjeverozapadu graniči s Njemačkom, na sjeveru s Češkom, Slovačkom na sjeveroistoku, Mađarskom na istoku, Slovenijom i Italijom na jugu te na zapadu sa Švicarskom i Lihtenštajnom. Austrija zauzima površinu od 83.879 km² i ima gotovo 9 milijuna stanovnika. Iako je njemački službeni jezik, podosta Austrijanaca neformalno komunicira na raznim bavarskim dijalektima. (Poslovni vodič Austrije).

Tablica 1. Makroekonomski pokazatelji Republike Austrije u razdoblju od 2016. do 2020.

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
BDP (milijarde EUR)	356,2	368,9	386,1	398,5	377,3
BDP po stanovniku (EUR)	40.800	42.100	43.700	-	42.300
Realni rast BDP-a (%)	1,4	3,0	2,2	-	-6,59
Inflacija (%)	0,9	2,1	2	1,5	1,39
Nezaposlenost (%)	6,0	5,5	5,4	4,6	5,77
Izravna strana ulaganja (milijarde USD)	-29,9	13,8	11,2	-	-

Izvor: Izrada autora prema podacima sa *Eurostat-a, the World Bank IMF*. (2022)

Glavni grad Beč premašuje 1,9 milijuna stanovnika (2,6 milijuna, uključujući predgrađa), što predstavlja oko četvrtinu stanovništva Austrije. Vrlo je poznat po svojoj bogatoj kulturnoj ponudi i visokom životnom standardu. Drugi grad po veličini je Graz s 291.007 stanovnika, zatim slijede Linz (206.604), Salzburg (155.031), Innsbruck (131.989) i Klagenfurt(101.303). Ostali gradovi imaju manje od 100.000 stanovnika. Prema podacima Eurostata, u Austriji je 2018. godine bilo 1,69 milijuna stanovnika koji su rođeni u inozemstvu, što čini 19,2% ukupnog stanovništva. Od toga je 928.700 (10,5%) rođeno izvan EU, a 762.000 (8,6%) rođeno u drugoj državi članici EU. Prisutno je više od 483.100 potomaka imigranata rođenih u inozemstvu. (Poslovni vodič Austrije)

Ističe se kako Turci čine jednu od najvećih etničkih skupina u Austriji, koja broji oko 350.000. 2003. godine naturalizirano je 13.000 Turaka, a ujedno je i još nepoznat broj istovremeno stigao u Austriju. Iste je godine 2.000 Turaka napustilo Austriju, 10.000 ih je doselilo u zemlju iz čega je razvidan snažan trend rasta. Hrvati, Srbi, Bošnjaci, Makedonci i Slovenci zajedno čine oko 5,1% ukupnog austrijskog stanovništva. TFR, odnosno ukupna stopa plodnosti u 2017. procjenjuje se na 1,52 rođene djece po ženi, ispod stope zamjene od 2,1, i dalje je znatno ispod najviše 4 djece rođeno po ženi u 1873. 2015. godine 42,1% rođenih bilo je neudanih žena. Austrija time ima prosječnu starost stanovništva 44,2 godine, dok je očekivano trajanje života 2016. godine iznosilo 81,5 godina (78,9 godina muškarci, 84,3 godine žene). Valja spomenuti i kako statistički zavod Austrije procjenjuje da će do 2018. Ondje živjeti i do 10 milijuna ljudi. (Poslovni vodič Austrije)

Austrija, savezna parlamentarna republika na čelu sa šefom vlade, odnosno kancelarom i šefom države, odnosno predsjednikom. Ima devet saveznih pokrajina („Bundesländer”)-Gradišće, Koruška, Donja Austrija, Salzburg, Štajerska, Tirol, Gornja Austrija, Beč, Vorarlberg. Savezna vlada i pokrajinske vlasti obnašaju izvršnu vlast. Savezni parlament sastoji se od dva Doma: Donjeg doma („Nationalrat”) u koji su neposredno izabrani članovi i Gornjeg doma („Bundesrat”) čije članove biraju pokrajinski parlamenti. (Službene internetske stranice Europske unije)

Austrija je članica Europske unije od 1. siječnja 1995. godine, članica eurozone je od 1. prosinca 1999. godine, a članica Schengena je od 1. prosinca 1997. godine.

Bruto domaći proizvod Austrije 2020. godine iznosio je 428,97 milijardi dolara što je 55.340 dolara po stanovniku. (Trading Economics).

Austrija najveći postotak svoga bruto domaćeg proizvoda troši na socijalnu zaštitu (20,1%), zdravstvo (8,3%), ekonomske odnose i javne usluge po 5,7%, obrazovanje 4,8%. Fiskalni deficit Austrije je 2020. godine iznosio 5,3% bruto domaćeg proizvoda, a dug Austrije iznosio je 83,9% bruto domaćeg proizvoda. Fitch agencija je ocijenila Austriju sa kreditnim *ratingom* AA+. (Trading Economics)

Najvažniji su sektori austrijskoga gospodarstva veleprodaja i maloprodaja, promet, usluge prehrane i smještaja (22,9%), industrija (22%) te javna uprava, obrazovanje, obrana, zdravstvena zaštita i socijalna skrb (17,3%). U zemlje EU-a odlazi 71% izvoza Austrije (od čega u Njemačku

30%, 6% u Italiju i 5% u Slovačku). Što se tiče država izvan EU, u SAD izvozi se 6% i u Švicarsku 5%. Što se tiče uvoza, 78% činio je uvoz iz država članica EU-a (od čega 41% iz Njemačke, 6% iz Italije i Češke te 4% iz Nizozemske). Kad je riječ o zemljama izvan EU, 4% austrijskog uvoza dolazi iz Švicarske, a 3% iz Kine. (Službene internetske stranice Europske unije).

Republika Austrija ima porezni sustav kao i sve moderne države.

Prema podacima Ministarstva financija Republike Austrije neki od najvažnijih poreznih oblika su:

- Porez na dohodak (ESt)
- Porez na prihod od nekretnina (ImmoESt)
- Porez na kapitalnu dobit (KESt)
- Porez na dobit (KÖSt)
- Porez na promet (USt)

4.1. Porez na dohodak Republike Austrije

Sve fizičke osobe koje imaju prebivalište ili uobičajeno boravište u Austriji podliježu neograničenom porezu na dohodak. Neograničeno jer, u načelu, svi domaći i strani prihodi podliježu porezu na dohodak. Osim toga, osobe bez domaćeg prebivališta također mogu biti podložne porezu na dohodak. Dakle, ovom porezu podliježu prihodi koje porezni obveznik, fizička osoba; ostvari iz prihoda slijedećih djelatnosti: poljoprivreda i šumarstvo, samostalna i nesamostalna djelatnost, gospodarska djelatnost, prihodi od kapitalne imovine, od iznajmljivanja i davanja u zakup te ostalih prihoda. Primanja koja nisu obuhvaćena navedenim vrstama prihoda neće biti podložne porezu na dohodak. (Poslovni vodič Austrije).

Tablica 2: Razredi poreza na dohodak Republike Austrije u razdoblju od 2016. do 2020. godine

Prihodi na razini tarifa u eurima	Grafična porezna stopa od 2016. do 2019.	Grafična porezna stopa od 2020.
11.000 i manje	0%	0%
Preko 11.000 do 18.000	25%	20%
Preko 18.000 do 31.000	35%	35%
Preko 31.000 do 60.000	42%	42%
Preko 60.000 do 90.000	48%	48%
Preko 90.000 do 1.000.000	50%	50%
Preko 1.000.000	55%	55%

Izvor: Izrada autora prema podacima sa Bundesministerium finanzen. (2022)

U tablici 1. prikazani su razredi poreza na dohodak i njihove stope. U Republici Austriji u razdoblju od 2016. do 2019. te od 2020. godine ne plaća se porez na dohodak, dok je izmjena stope poreza na dohodak u razredu od jedanaest tisuća euro do osamnaest tisuća eura smanjena za pet postotnih bodova. To je ujedno i jedina promjena porezne stope.

Tablica 3. Porezni oblici

Porezni odbici	
Odbitak prometa	291 eura/godišnje do 2015. 400 eura/godišnje od 2016.
Doplata na odbitak za prijevoz (s regulacijom petlje)	400 eura godišnje od 2020.
Porezni kredit za umirovljenike (osnovni iznos s pravilima za integraciju)	600 eura godišnje od 2020.
Povećana porezna olakšica za umirovljenike (s regulacijom „loop-in“)	964 eura godišnje
Obiteljski bonus plus po malodobnom djetetu	1500 eura godišnje
Obiteljski bonus plus po odraslom djetetu	500,16 eura godišnje od 2019.
Jednokratni porezni kredit za dijete	494 eura godišnje
Porezni kredit za jednu osobu s dvoje djece	669 eura godišnje
Porezni kredit za samo jednog roditelja	494 eura godišnje
Porez na samohrane roditelje za dvoje djece	669 eura godišnje
Porezni kredit za djecu	58. 40 eura mjesečno i dijete
Naknada za uzdržavanje	29,20 do 58,40 eura (mjesec i dijete)
Višak djeteta po djetetu	250 eura godišnje
Prigradski euro (ako postoji pravo na paušalnu tarifu za putovanje na posao)	2 eura po km jednosmjerne udaljenosti od kuće do posla

Izvor: Izrada autora prema podacima sa Bundesministerium finanzen. (2022)

Odbitak prometa, to jest osobni odbitak je iznosio do 2015. godine 291 eura, a od 2016. godine 400 eura. Odbitak na prijevoz iznosi 400 eura godišnje. Porezni odbitak za umirovljenike iznosio je 400 eura godišnje do 2020. godine, a nakon 2020. on je 600 eura godišnje. Povećana porezna olakšica za umirovljenike je povezana sa 764 eura na 964 eura godišnje. Obiteljski bonus plus po malodobnom djetetu iznosi 1500 eura godišnje od 2019. godine. Jednokratni porezni odbitak za dijete je 494 eura godišnje, a za jednu osobu s dvoje djece je 669 eura godišnje, dok je za jednog roditelja 494 eura godišnje. Porez na samohrane roditelje s dvoje djece je 669 eura godišnje. Porezni odbitak za djecu je 58,40 eura mjesečno po djetetu, a naknada za uzdržavanje je od 29,20 do 58,40 eura mjesečno po djetetu.

Uz odbitak poreza na promet, postoji jedinstveni porezni odbitak za sve zaposlenike, bez obzira na poreznu obvezu na plaću ili status prekograničnog putnika. Ako se ima pravo na paušalnu naknadu za putovanje, porezna olakšica na prijevoz povećava se na 690 eura ako prihod u kalendarskoj godini ne prelazi 12.200 eura. Povećani odbitak poreza na promet ravnomjerno se smanjuje između prihoda od 12.000 eura i 13.000 eura na 400 eura. Od procjene za 2020. porezni odbitak povećat će se za 400 eura (doplata) ako prihod poreznih obveznika ne prelazi 15.500 eura u kalendarskoj godini. Doplata se ravnomjerno smanjuje na nulu između prihoda od 15.500 eura i 21.500 eura. Ako prihod od mirovine ne prelazi 19.930 eura godišnje, prihod od supružnika ne prelazi 2.200 eura godišnje i nema poreznog kredita za samo jednog zaposlenika. Porez na dohodak samohranog roditelja ili samohranog roditelja povećava se za 220 eura za svako dodatno dijete.

Posebne odbitne stavke su:

- Osobno osiguranje (npr. Dobrovoljno zdravstveno osiguranje, doprinosi za mirovinski fond)
- Stambeno zbrinjavanje (npr. Doprinosi u zadruzi, troškovi izgradnje vlastitog doma)
- Renoviranje kućišta od strane ovlaštenih stručnjaka (npr. Zamjena prozora)

Ti su troškovi obično ograničeni u iznosu i samo se četvrtina od njih može odbiti. Odbitni iznos dodatno se umanjuje za prihod od 36.400 EUR ili veći, a troškovi se više ne mogu odbiti od 60.000 EUR. Međutim, troškovi dobrovoljnog nastavka osiguranja i kupnje razdoblja osiguranja neograničeno su odbitni. Čak i ako nisu nastali nikakvi posebni troškovi, odbit će se paušalni iznos od 60 eura za posebne troškove. Od 2016. godine posebna naknada za izdatke za osobno

osiguranje (s izuzetkom neograničenih odbitnih doprinosa za dobrovoljno daljnje osiguranje uključujući naknadnu kupnju razdoblja osiguranja), za stvaranje stanova i za obnovu stanova isteći će i više se neće primjenjivati od 2021. najkasnije je do procijene još 5 godina do procjene za kalendarsku 2020. godinu. Više ne postoji mogućnost odbitka za nove ugovore od procjene za kalendarsku 2016. godinu nadalje. Prilikom stvaranja i obnove stambenih objekata ugovor se mora potpisati u slučaju financiranja kredita, a stvarni početak izgradnje u slučaju samofinanciranja 2015. godine.

Odbijaju se i sljedeće stavke: Crkveni doprinosi najviše do 400 eura, privatne donacije korisnicima, posebno znanstvenim i humanitarnim institucijama, za zaštitu okoliša, prirode i vrsta, skloništima za životinje i vatrogasnim postrojbama. Odbitak je ograničen na deset posto ukupnog iznosa dohotka (u odgovarajućoj godini procjene) nakon naknade štete.

4.2. Porez na prihod od nekretnina Republike Austrije

U porez na prihod od nekretnina spadaju sljedeće stavke:

- Prihodi od najma i davanja u zakup nekretnine. Glavni slučajevi uporabe su zakup zgrada i dijelova zgrada koji ne pripadaju poslovnoj imovini, kao što su zakup kuća, iznajmljivanje stanova i podzakup. To ne uključuje iznajmljivanje pokretne imovine, npr. Iznajmljivanje motornog vozila ili čamca.
- Prihodi od poslovnog najma u kojem je najmodavac odustao od poslovanja i daje ga u zakup. Međutim, ako se radi samo o privremenom poslovnom najmu, u kojem najmodavac kasnije planira sam nastaviti poslovanje, zakupnina se raspoređuje na poslovni prihod.
- Prihod od davanja prava na određeno ili neodređeno vrijeme ili od dopuštenja za iskorištavanje tih prava, kao što su osobito prava od davanja korištenja djela u smislu Zakona o autorskim pravima i prijenosa prava industrijskog vlasništva, iskustvo i ovlaštenja. Međutim, takav prihod treba se evidentirati samo u kontekstu najma i zakupa ako nije nastao u kontekstu poslovanja.
- Prihodi od prodaje najamnine i potraživanja zakupnine ako potraživanje nije dio poslovne imovine. (Bundesministerium finanzen).

U ovome poreznom obliku postoji također odbitna stavka, a to je amortizacija.

Što se tiče prihoda od najma i najma, zgrada je podložna trošenju. Taj se trošak, koliko je povezan s stvaranjem prihoda od najma, uzima u obzir za porezne svrhe putem amortizacije trošenja (amortizacije). Općenito, to znači da porezni obveznik može od poreza odbiti troškove stjecanja ili proizvodnje zgrade - raspoređene na korisni vijek trajanja.

U slučaju zgrada, postoji zakonski postotak amortizacije od 1,5 posto kao dio prihoda od najma i zakupa, što odgovara korisnom vijeku trajanja od 66,6 godina. Niži postotak amortizacije ne mora se primijeniti. Veća stopa amortizacije može se primijeniti ako se stručnim mišljenjem dokaže kraći vijek trajanja. Za kuće za iznajmljivanje koje su izgrađene prije 1915. može se primijeniti stopa amortizacije od najviše 2 posto čak i bez stručnog mišljenja.

Ubrzana amortizacija može se zahtijevati za zgrade koje su stečene ili izgrađene nakon 1. srpnja 2020 . U godini u kojoj se uzima u obzir amortizacija, najviše tri puta (4,5 posto), u sljedećoj godini može se zahtijevati najviše dva puta (3 posto) normalne stope amortizacije. Ako se koristi zgrada za više od šest mjeseci u kalendarskoj godini za generiranje prihoda od najma i zakupa, cijeli godišnji amortizacije (cijelu godinu amortizacije) mora se oduzeti, inače pola tog iznosa (polugodišnje amortizacije).

Primjerice, ako je više ljudi vlasnici pri iznajmljivanju i najmu ili se dijelovi kuće koriste privatno, govori se o tzv. "Posebnim uvjetima". Najmodavac može dio kuće koristiti privatno, npr. Za vlastite stambene svrhe ili u poslovne svrhe , npr. Kao poslovni prostor. U tom se slučaju troškovi zbog privatnog dijela ne mogu odbiti, troškovi zbog operativno korištenog dijela predstavljaju operativne troškove, koji se obično dijele prema korisnoj površini. Ako je iznajmljena zgrada u zajedničkom vlasništvu, prihod se utvrđuje u skladu sa Poreznim zakonom. Iznos prihoda utvrđuje se u posebnoj obavijesti o procjeni koja se temelji na procjeni poreza na dohodak suvlasnika s obvezujućim učinkom. Raspodjela prihoda ne mora uvijek odgovarati stopi suvlasništva. Na primjer, za svakog suvlasnika može postojati različita amortizacija . Svaki suvlasnik također može neovisno odlučiti hoće li i na koji način ostvariti mogućnosti distribucije. Stanarstvo između bliskih srodnika može se priznati samo u porezne svrhe ako stoji u odnosu na takozvanu usporedbu treće strane, tj. Sklopljeno bi između stranaca pod istim uvjetima. Zakupi sklopljeni uz nerazmjerno nisku najamninu ili s ovisnim osobama ne priznaju se u porezne svrhe.

4.3. Porez na kapitalnu dobit Republike Austrije

Dohodak od imovine privatnog kapitala oporezuje se kao prihod od imovine.

Ovaj prihod uključuje:

- prijenos kapitalne imovine (npr. kamate na štedni račun, dividende),
- prodaja kapitalne imovine ("oporezivanje kapitalne dobiti"),
- derivati.

Ako je uključen domaći, skrbnički ili agent za plaćanja (npr. banka), prihod od kapitalne imovine oporezuje se porezom po odbitku (porez na kapitalnu dobit, KESt) od strane odgovarajućeg ureda. To znači da je ovo tijelo (npr . Banka) u osnovi obvezno zadržati porez i uplatiti ga poreznom uredu. Ovisno o vrsti prihoda, oporezivanje se vrši ili posebnom poreznom stopom od 25 posto (za kamate iz štednih knjižica i tekućih računa) ili posebnom poreznom stopom od 27,5 posto (svi ostali kapitalni prihodi).

Ako se zbog nedostatka domaćih, skrbničkih ili platnih ureda ne može odbiti KESt , na primjer sa kamatom na štednom računu strane banke, ali i prodajom dionica GmbH , taj prihod mora biti uključen u poreznu prijavu (procjena). I u ovom slučaju oporezivanje se provodi odvojeno od ostalih prihoda s odgovarajućom posebnom poreznom stopom od 25 posto ili 27,5 posto. (Bundesministerium finanzen).

4.4. Porez na dobit Republike Austrije

Dok se porez na dohodak primjenjuje na sve fizičke osobe, porez na dobit predstavlja porez na dohodak pravne osobe. Porez na dobit obračunava se na temelju dohotka utvrđenog u skladu sa zakonom o porezu na dohodak, dok se u slučaju pravnih osoba prema privatnom pravu, kao u pravilu se sav prihod dodaje prihodu od poslovanja. Korporacije su neovisni nositelji prava i obveza i imaju vlastitu pravnu osobnost. Oni djeluju putem svojih tijela ili zakonskih zastupnika.

Korporacije se smatraju sljedećim:

- Pravne osobe prema privatnom pravu (npr. AG , GmbH , zadruge, udruženja)
- Pravne osobe prema javnom pravu (npr. Regionalne vlasti kao što su savezna vlada, države i općine, komore, agencije za socijalno osiguranje, zakonski priznate vjerske zajednice itd.)
- Korporacije prema javnom pravu općenito su obveznici poreza na dobit samo ako vode poslovanje komercijalne prirode, bez obzira na to hoće li se ostvariti dobit.

Porez na dobit pravnih osoba čini 25 posto oporezivog prihoda, bez obzira na visinu prihoda. Porez na dobit nije zamišljen kao progresivno raspodijeljena tarifa, već kao linearna tarifa, za razliku od poreza na dohodak.

Za neograničenu poreznu obvezu postoji minimalni porez u iznosu od pet posto četvrtina zakonskog minimalnog iznosa početnog kapitala za svako puno kalendarsko tromjesečje, a za novoosnovane GmbH plaća se u prvih 10 godina od osnutka smanjenog poreza.

4.5. Porez na promet Republike Austrije

Glavne porezne stope su opća stopa poreza od 20 posto i smanjena porezna stopa od 10 posto i 13 posto. Porezna stopa od 20 posto standardna je porezna stopa u Austriji.

Stopa od 10 posto poreza primjenjuje se, na primjer, na:

- Iznajmljivanje za stambenu uporabu
- Smještaj u namještenim dnevnim sobama i spavaćim sobama te redovito pridružene pomoćne usluge (uključujući grijanje)
- Iznajmljivanje (prijenos korištenja) zemljišta za potrebe kampiranja
- Unutrašnji prijevoz putnika osim zrakoplovima (13 posto)
- Prikupljanje otpada
- Dostava knjiga, novina, časopisa, namirnica

Na primjer, porezna stopa od 13% odnosi se na:

- Isporuka živih životinja, živih biljaka, drva za ogrjev itd.
- Prihodi od umjetničke aktivnosti
- Filmske ili cirkuske predstave
- Odobrenja za ulazak na sportske događaje.

4.6. Ostali porezi u Republici Austriji

Ostali porezi u Republici Austriji su:

- Porez na alkohol,
- zakon o procjeni (BewG),
- porez na pivo,
- federalni porezni zakon (BAO),
- zakon o digitalnom porezu (DiStG),
- porez na prirodni plin,
- boravišna pristojba (FlugAbgG),
- zakon o naknadama (GebG),
- porez na promet nekretnina (GrESt),
- porez na nekretnine (GrSt),
- porez na ugljen,
- boravišna pristojba (KommSt),
- porez na motorna vozila (KfzSt),
- porez na mineralna ulja (MÖSt),
- standardni porez na potrošnju (NoVA),
- pjenušava vina,
- vino i poluproizvodi ("porez na pjenušava vina"),
- obavijest o donaciji,
- porez na duhan, p
- porez na osiguranje (VersSt),
- porez na oglašavanje.

5. Rasprava

Smatra se kako su neki od najvažnijih poreznih oblika neke države porez na dobit, porez na dohodak, porez na dodanu vrijednost te doprinosi koje plaćaju zaposlenici i oni koje plaćaju poslodavci.

Porez na dobit jedan je od najvažnijih poreznih oblika jer prikazuje opterećenje trgovačkih društava, važnost ima i porez na dohodak jer pokazuje opterećenje dohodaša, zatim porez na dodanu vrijednost jer pokazuje općenito porezno opterećenje građana neke države te doprinosi koje plaćaju zaposlenici gdje se ukazuje na opterećenje plaće onih koji ostvaruju dohodak od nesamostalne djelatnosti i doprinosi koje plaćaju poslodavci koji pokazuju opterećenje troškova zaposlenih poslodavaca.

Upravo su navedeni izabrani za analizu kretanja poreznih oblika Republike Austrije.

Tablica 4. Kretanje poreznih oblika i doprinosa Republike Austrije u razdoblju od 2015. do 2020. godine

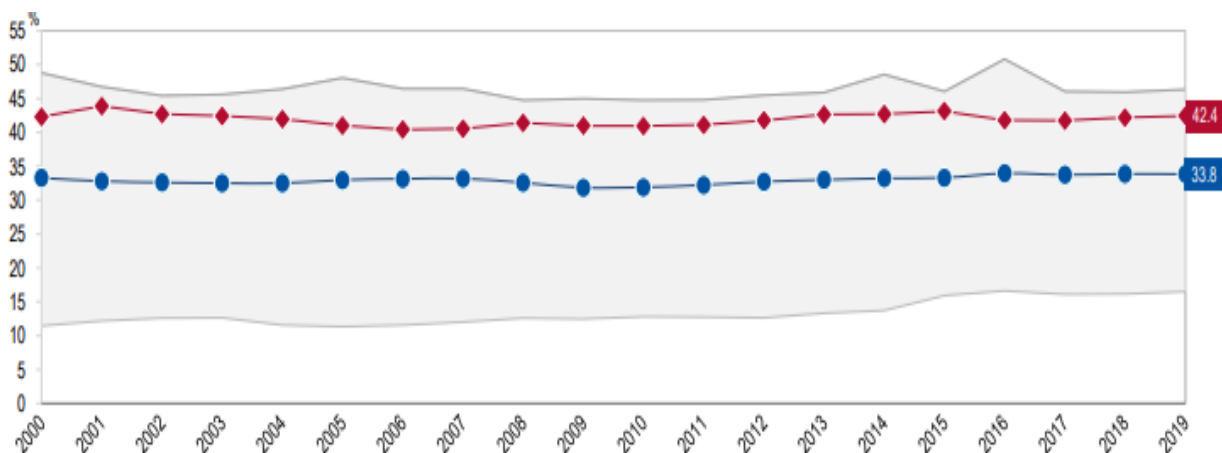
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Porez na dobit	25%	25%	25%	25%	25%	25%
Porez na dohodak (prosjeak)	55%	55%	55%	55%	55%	55%
Porez na dodanu vrijednost	20%	20%	20%	20%	20%	20%
Doprinosi zaposlenici	18.07%	18.12%	18.12%	18.12%	18.12%	18.12%
Doprinosi poslodavci	21.63%	21.63%	21.48%	21.48%	21.38%	21.38%

Izvor: Izrada autora prema podacima sa Trading Economics. (2022)

Iz tablice 3. je vidljivo kako se porez na dobit nije mijenjao u promatranom razdoblju te je on iznosio 25%. Isto tako se i prosjek poreza na dohodak nije mijenjao te je on iznosio 55%. Porez na promet je tijekom cijelog promatranog razdoblja iznosio 20%. Sukladno mnogim modernim državama, i Republika Austrija je smanjivala opterećenje poslodavaca te samim time smanjila i ukupne doprinose.

Grafikon 1. prikazuje kretanje poreznih prihoda kao udjela u bruto domaćem proizvodu te usporedno sa OECD zemljama.

Vidljivo je kako su u promatranom razdoblju prosječno 42,4% bruto domaćeg proizvoda činili porezni prihodi.

Grafikon 1. Kretanje poreznih prihoda Republike Austrije kao udjela u BDP

Izvor: OECD (2019)

Navedeno je za 8,6 postotnih bodova veće od prosjeka OECD zemalja, a u OECD statistici zauzimala je šesto mjesto od ukupno 37 OECD zemalja.

6. Zaključak

Na temelju iznesenih teza i razmatranja u ovome završnom radu vidljiv je izrazito velik značaj, a i uloga poreznog sustava pojedine države. Porezni se sustav razlikuje u svakoj državi te je na nacionalnoj razini zadatak urediti isti putem zakonodavnih okvira. S druge strane, tu je i važna uloga Europske unije koja svojim pravnim instrumentima ima utjecaj na nacionalno zakonodavstvo država članica i njihovu regulaciju.

Porezni sustavi i oblici su se razvijali kroz povijest i danas čine funkcionalni sustav svake države kojeg karakterizira suvremenost i efikasno djelovanje. Od starog Rima i Grčke, potom pojave prvih poreznih oblika i akciza do proširenja istih, kao i kruga poreznih obveznika te usklađivanja sa odlukama Europske unije, vidljiva je razina suvremenosti današnjih poreznih sustava. Vidljivo je kako danas države prikupljaju prihode kroz prisilno oporezivanje fizičkih i pravnih osoba te su temeljni porezni oblici porez na dohodak, porez na dobit i porez na dodanu vrijednost. Kao najharmoniziraniji porezni oblik ističe se porez na dobit koji se liberalizacijom tržišta kapitala, vanjskotrgovinskom razmjenom i globalizacijom uvrstio u većinu suvremenih država.

Važno je istaknuti i porezno načelo pravednosti koje je jedno od najvažnijih poreznih načela i kojim se vodi pri uređivanju suvremenog poreznog sustava.

Analizirajući kretanje najvažnijih poreznih oblika; poreza na dobit, poreza na dohodak, poreza na dodanu vrijednost te doprinosa koje plaćaju zaposlenici i onih koje plaćaju poslodavci na primjeru Republike Austrije u razdoblju od 2015. godine do 2020. godine vidljivo je kako se porez na dobit, porez na dohodak i porez na promet nisu mijenjali u promatranom razdoblju. Kao i druge suvremene države, Republika Austrija je smanjivala opterećenje poslodavaca te samim time smanjila i ukupne doprinose, a po pitanju poreznih prihoda Republike Austrije kao udjela u BDP-u je prema dostupnim podacima šesta od ukupnih 37 OECD zemalja.

Literatura

1. Arbutina, H. (2010). Jedan napor za postignuće harmonizacije oporezivanja dobiti u Europskoj uniji: Direktiva o matičnom i zavisnom društvu. *Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske* I(1), str. 73-92. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/68264> [pristupljeno: 12. lipnja 2022].
2. Bailey, K. D. (1994). *Typologies and taxo-nomies: An introduction to classification techniques*. Thousand Oaks – London – New Delhi: Sage Publications.
3. Bejaković, P. (2020). Kako postići učinkovitost i pravednost u poreznom sustavu? *Revija za socijalnu politiku* 27(2), str. 150-150. Raspoloživo na: <https://doi.org/10.3935/rsp.v27i2.1675> pristupljeno: [12. lipnja 2022].
4. Bejaković, P., i Čulo, A. (2017). Financiranje javnih dobara i usluga u antičkoj Ateni, *Političke analize* 8(32), str. 27-31. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/197001> pristupljeno: [12. lipnja 2022].
5. Blažević, B. (2015). Razvitak Hrvatske u uvjetima unutrašnje i vanjske neravnoteže, *Ekonomski pregled* 66(4), str. 404-426. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/147866> pristupljeno: [12. lipnja 2022].
6. Blažević, L., Vinšalek Stipić, V., i Grizelj, N. (2011). Značaj trošarine na energente i električnu energiju. *Praktični menadžment* 2(2), str. 13-19. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/76447> pristupljeno: [12. lipnja 2022].
7. Bratić, V. (2007). Prikaz knjige C. Adams: Za dobro i zlo – utjecaj poreza na kretanje civilizacije. *Financijska teorija i praksa* 31(1), str. 85-88. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/12248> pristupljeno: [12. lipnja 2022].
8. Bratić, V., i Urban, I. (2006). Porezni izdaci u Hrvatskoj. *Financijska teorija i praksa* 30(2), str. 129-194. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/5248> pristupljeno: [14. lipnja 2022].
9. Bundesministerium finanzen, Raspoloživo na: [https://www.bmf.gv.at/themen/steuern/sparen-veranlagen/information-zu-einkuenften-
aus-kapitalvermoeegen.html](https://www.bmf.gv.at/themen/steuern/sparen-veranlagen/information-zu-einkuenften-aus-kapitalvermoeegen.html), (2022) [pristupljeno: 23. kolovoza 2021].
10. Bundesministerium finanzen, Raspoloživo na: <https://www.bmf.gv.at/themen/steuern/arbeitnehmerinnenveranlagung/steuertarif->

- [steuerabsetzbetraege/steuertarif-steuerabsetzbetraege.html](https://www.bmf.gv.at/themen/steuern/steuern-von-a-bis-z.html), (2022) [pristupljeno: 23. kolovoza 2021].
11. Bundesministerium finanzen, Raspoloživo na: <https://www.bmf.gv.at/themen/steuern/steuern-von-a-bis-z.html>, (2022) [pristupljeno: 23. kolovoza 2021].
12. Bundesministerium finanzen, Raspoloživo na: <https://www.bmf.gv.at/themen/steuern/immobilien-grundstuecke/vermietung-verpachtung/absetzung-fuer-abnutzung-bei-vuv.html>, (2022) [pristupljeno: 23. kolovoza 2021].
13. Bundesministerium finanzen, Raspoloživo na: <https://www.bmf.gv.at/themen/steuern/sparen-veranlagen/information-zu-einkuenften-aus-kapitalvermoeegen.html>, (2022) [pristupljeno: 23. kolovoza 2022]
14. Cnossen, S. (1995). *Theory and Practice of Excise Taxation*. Oxford University Press: New York.
15. Čendo Metzinger, T., & Toth, M. (2020). Veleučilište Velika Gorica. Metodologija istraživačkog rada za stručne studije. Dostupno na: <https://www.vvg.hr/app/uploads/2020/03/METODOLOGIJAISTRA%C5%BDIVA%C%8CKOG-RADA-ZA-STRU%C4%8CNE-STUDIJE.pdf>. [pristupljeno 27. kolovoza 2021].
16. Deren, Š. (1972). Podrijetlo američkog stranačkog sustava (s posebnim osvrtom na razvoj federalista). *Politička misao* 9(2-3), str. 216-228. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/115046> pristupljeno: [11. srpnja 2022].
17. Europska komisija (2015). *Politike Europske unije: Oporezivanje*. Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije. Raspoloživo na: http://publications.europa.eu/resource/cellar/b075f231-bd9b-4e10-b4a3-7f248360c5ae.0007.02/DOC_1 pristupljeno: [11. srpnja 2022].
18. Goreta, M., Peran, B., i Vukošić, K. (2016). Originarni i derivativni prihodi države, *Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku* (1-2/2016), str. 183-190. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/161805> pristupljeno: [11. srpnja 2022].
19. International Monetary Fund. Raspoloživo na: <https://www.imf.org/external/datamapper/profile/OEMDC>, (2022) pristupljeno: [8. studenoga 2022]

20. Jelčić, B. (2001). *Javne Financije*. Zagreb: RRIF.
21. Kalanj, R. (1991). Liberalni i socijalnodržavni princip (Nepomirljivost ili konvergencija?). *Revija za sociologiju* 22(3-4), str. 293-306. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/155036> pristupljeno: [11. srpnja 2022].
22. Kesner-Škreb, M. (2002). Porez na imovinu. *Financijska teorija i praksa* 26(4), str. 895-897. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/5870> pristupljeno: [12. srpnja 2022].
23. Kesner-Škreb, M. (2002). Pravednost poreza. *Financijska teorija i praksa* 26(3), str. 713-715. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/5880> pristupljeno: [12. srpnja 2022].
24. Kesner-Škreb, M. (2004). Porez na dohodak. *Financijska teorija i praksa* 28(1), str. 141-143. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/5755> pristupljeno: [12. srpnja 2022].
25. Konjhodžić, H., i Knego, N. (1998). Hrvatski porez na dodanu vrijednost u funkciji podupiranja turističkoga gospodarstva. *Ekonomski vjesnik* XI(1-2), str. 63-70. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/206398> pristupljeno: [12. srpnja 2022].
26. Liu, Y.; Feng, H. (2015). Tax structure and corruption: cross-country evidence. *Public Choice* 162(1), str. 57-78. Raspoloživo na: <https://www.jstor.org/stable/24507571> pristupljeno: [12. srpnja 2022].
27. Marković, Karačić i Ileš (2017). Nastavni materijali, Raspoloživo na: <http://www.efos.unios.hr/javne-financije/wp-content/uploads/sites/204/2013/04/V.-POREZNI-SUSTAV-RH-2017.pdf> pristupljeno: [16. srpnja 2022].
28. Musgrave, R., i P. (1994). *Javne financije u teoriji i praksi*. Zagreb: Institut za javne financije.
29. OECD, Raspoloživo na: <https://www.oecd.org/austria/revenue-statistics-austria.pdf>, (2019) [pristupljeno: 23. kolovoza 2021].
30. Poslovni vodič Austrije. Raspoloživo na: <http://www.advantageaustria.org/international/zentral/business-guide-oesterreich/investieren-in-oesterreich/standort-oesterreich/steuern.hr.html#content=p2>, (n.d.) pristupljeno: [5. srpnja 2021].
31. Službene internetske stranice Europske unije. Raspoloživo na: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/austria_hr pristupljeno [13. srpnja 2022].
32. Smith, S. (2005). Economic Issues in Alcohol taxation u: S. Cnossen, ur. *Theory and Practice of Excise Taxation*, str. 56-83. New York: Oxford University Press Inc.

33. Sopek, P. (2013). Sustav oporezivanja alkohola u Europskoj uniji i Hrvatskoj. *Newsletter: povremeno glasilo Instituta za javne financije*. str. 1-14. Raspoloživo na: <https://www.ijf.hr/upload/files/file/newsletter/76.pdf> pristupljeno: [12. srpnja 2022].
34. Stančić, B. (2007). Geodetski fakultet. Metode znanstvenog rada. Dostupno na: <http://www2.geof.unizg.hr/~bstancic/kiksgnh.pdf>. [pristupljeno 16. kolovoza 2021].
35. Šantić, Ž. (1997). Hrvatski model oporezivanja dohotka. *Ekonomska misao i praksa* 6(1), str. 209-221. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/222453> pristupljeno: [13. srpnja 2022].
36. Šesta smjernica Europske unije (1977). *Institut za javne financije*. Zagreb.
37. Šimurina, N., Šimović, H., Mihelja Žaja, M. i Primorac, M. (2012). *Javne financije u Hrvatskoj*. Zagreb: Ekonomski fakultet Zagreb.
38. Šinković, Z., i Pribisalić, L. (2017). Porez na dobit u kontekstu prava Europske unije. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* 54(4), str. 837-866. Raspoloživo na: <https://doi.org/10.31141/zrpf.2017.54.126.837> pristupljeno: [13. srpnja 2022].
39. Trading Economics. Raspoloživo na: <https://tradingeconomics.com/austria/corporate-tax-rate> (2022) pristupljeno: [23. kolovoza 2021].
40. Trading Economics. Raspoloživo na: <https://tradingeconomics.com/austria/gdp> , (2022) pristupljeno: [13. srpnja 2022]
41. Visković, J., i Šeparović, M. (2017). Utjecaj poreznog sustava na korupciju u zemljama Europske unije. *Ekonomska misao i praksa* 26(2), str. 655-676. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/191300> pristupljeno: [13. srpnja 2022].
42. Zelenika, R. (2000). *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*. Rijeka: Ekonomski fakultet.

Popis tablica

Tablica 1. Makroekonomski pokazatelji Republike Austrije u razdoblju od 2016. do 2020.....	21
Tablica 2: Razredi poreza na dohodak Republike Austrije u razdoblju od 2016. do 2020. godine	24
Tablica 3. Porezni oblici.....	25
Tablica 4. Kretanje poreznih oblika i doprinosa Republike Austrije u razdoblju od 2015. do 2020. godine	33

Popis grafikona

Grafikon 1. Kretanje poreznih prihoda Republike Austrije kao udjela u BDP.....34